

Pripomienky OI Lepšia doprava k projektu modernizácie električkovej trate Hanulova – Pri križi

Podľa Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010 – 2020 medzi strategické ciele patrí:

- E.1 „zabezpečiť bezpečnú, bezbariérovú, bezkolíznu a ekologicky prijateľnú a dostupnú prepravu osôb a tovarov na území mesta...“,
- E.2 „...vybudovať atraktívny integrovaný systém verejnej hromadnej dopravy“
- E.3 „vytvoriť v meste priaznivé podmienky pre peších a cyklistov...“,
- E.7 „riadenie dopravy na území mesta riešiť na báze inteligentných dopravných systémov“.

Z opatrení, ktoré majú viesť k splneniu týchto cieľov, sú pre tento projekt kľúčové

E.I.b) „schválenie a realizácia programu preferencie električkovej dopravy (znižovanie počtu kolíznych bodov, dynamické riadenie dopravy s preferenciou električiek, prejazdnosť križovatiek a priecestí električkovou dopravou“,

E.I.c) „schválenie a realizácia programu preferencie ostatných subsystémov MHD (vyhradené jazdné pruhy pre MHD tzv. „bus“ pruhy, úpravy cestných svetelných signalizácií v prospech MHD, spoločné zastávky pre električky, trolejbusy a autobusy t.j. 'prestupné terminály')“,

E.III.b) „zvyšovanie bezbariérovosti verejných priestorov vrátane prístupu k verejnej hromadnej doprave“

E.IV.c) „budovanie cyklistickej infraštruktúry (parkoviská pre bicykle na miestach s potenciálne veľkou koncentráciou cyklistov...)“.

Z hľadiska uvedených strategických cieľov a opatrení máme k uvedenému projektu nasledujúce pripomienky:

1. Spoločné prestupné zastávky

Je potrebné aspoň jednu zastávku prebudovať ako spoločnú prestupnú zastávku električka – autobus (opatrenie E.I.c)). Autobusy sa využívajú na spojenie do Devínskej Novej Vsi (linky 20, 22 a 26), starej časti Dúbravky a priľahlých častí sídliska (83) a Lamača (23).

Odporúčame prebudovať zastávku Drobného, ktorá je výhodná pre prestupy z električiek na všetky tieto smery, **na spoločnú pre električky i autobusy**. Ak nie je možné vybudovať celé riešenie (napr. kvôli nevyhnutnosti zmeny územného rozhodnutia), potom je nevyhnutné pripraviť električkovú trať (spodok i zvršok) a zastávky tak, aby bolo možné dobudovať ostatné časti spoločnej zastávky bez ďalšieho zásahu do trate a s minimálnymi zásahmi do zastávok. To znamená, že trať musí mať dostatočnú únosnosť pre premávku autobusov a v priestore zastávok a plánovaných vjazdov a výjazdov musí mať zakryté koľajové lôžko (betón, asfalt). Hrany zastávky treba vyhotoviť z kasselských obrubníkov. Zastávky musia byť vybavené prístreškami dostatočnej kapacity v oboch smeroch (dva v smere do centra a jeden v smere z centra nestačia).

Po vybudovaní integrovanej zastávky je možné zrušiť existujúce zastávkové niky, alebo ich skrátiť tak, aby nezasahovali do priechodov pre chodcov a zostávajúcu časť využiť ako parkovacie miesta.

Odporúčame tiež zvážiť prebudovanie zastávky OD Saratov na spoločnú pre električky a autobusy. V tomto prípade nie z dôvodu prestupu, ale vzhľadom na to, že cestujúci, ktorí cestujú len v rámci Dúbravky, prebiehajú medzi zastávkou električiek a autobusov podľa toho, čo práve prichádza. V takom prípade je vhodné riešiť celý úsek Drobného – OD Saratov ako spoločnú jazdnú dráhu električiek a autobusov s výjazdmi z Drobného doprava do predĺženého odbočovacieho pruhu (pre linku 83) a zo Saratovskej smerom do centra doprava (pre linku 26).

2. Priechody pre chodcov - umiestnenie

Na zastávkach sa navrhuje vždy len jediný priechod pre chodcov, a to s výnimkou jedného prípadu na konci zastávky. Prístup len od konca zastávky znamená pri súpravách dlhých 32 metrov a zastávkach dlhých 65 metrov predĺženie reálnej dostupnosti zastávky (po možnosť nástupu do električkovej súpravy) o ďalších 33 metrov. **Odporúčame preto vytvoriť priechod pre chodcov na začiatku i na konci zastávok**, čím sa zlepší pešia dostupnosť električiek (opatrenie E.III.b)). O tom, že takéto priechody sú potrebné, najlepšie svedčia vyšliapané miesta v tráve pri koncoch ochranných zábradlí. To je dôkazom, že ľudia prechádzajú na zastávky najkratším smerom bez ohľadu na to, či priechod je alebo nie je vyznačený a napriek zábranám. Nie je dôvod domnievať sa, že sa správanie chodcov po realizácii projektu zmení. Projekt by mal riešiť legalizáciu týchto trás, nie vytváranie bariér. Saratovská ulica a jej pokračovanie ulica M. Schneidra-Trnavského je síce zbernou komunikáciou, avšak je súčasne aj živou osou mestskej časti s veľkým pohybom chodcov. Umiestnenie väčšieho počtu priechodov preto môže mať pozitívny efekt v podobe zníženia rýchlosti a čiastočného upokojenia.

3. Zastávky oproti sebe

Vzhľadom na potrebu priechodov pre chodcov na oboch stranách zastávky (pozri bod 2) **odporúčame zastávky električiek Švantnerova a Drobného presunúť tak, aby zastávky pre oba smery boli oproti sebe**. V prípade zastávky Drobného odporúčame presun zastávky v smere do centra do polohy oproti zastávke v smere z centra. Považujeme takéto riešenie za vhodnejšie než presun zastávky opačného smeru, keďže

- zastávka v smere z centra by sa v prípade presunu dostala do prílišnej blízkosti zastávky Alexyho,
- oproti zastávke v smere do centra je výjazd od Billy, čo by komplikovalo predovšetkým umiestnenie priechodov pre chodcov.

4. Priechody pre chodcov – tvar

V projekte sa navrhujú priechody cez električkovú trať v „tvare Z“ v záujme väčšej bezpečnosti chodcov, pretože tvar priechodu zabezpečí, že cestujúci bude prichádzať k priechodu čelom k električke prichádzajúcej po bližšej koľaji. Takéto riešenie má však aj nevýhody:

- priestor pre chodcov je zúžený (dnešné priechody majú cca 6 m, priestor medzi traťou a cestou bude len cca 3 m),
- takýto tvar sťažuje prekonávanie trate cyklistom (či už na bicykli, alebo tlačiacich bicykel), čiastočne aj matkám s kočíkmi, čo je v protiklade s opatreniami E.III.b) a E.IV.c),
- priechody nemajú tvar skutočného Z, ktorý by zabezpečil otočenie chodcov aj proti električke prichádzajúcej po vzdialenejšej koľaji, ale tvar dvojitého L, ktorý naopak cestujúceho od električky na vzdialenejšej koľaji odvracia a navyše spôsobuje, že priechody viac zasahujú do ník autobusových zastávok, teda sa čas priechodu cez vozovku predlžuje, zhoršuje sa optický kontakt medzi chodcami a vodičmi a zvyšuje sa pravdepodobnosť blokovania priechodu autobusom,
- chodci, idúci od električkovej trate k ceste, budú obrátení chrbtom k prichádzajúcim autám a autobusom, čo v prípade nefunkčnosti CSS alebo pri jej nerealizovaní (pozri bod 9) predstavuje výrazné zvýšenie bezpečnostných rizík.

Vzhľadom na uvedené nevýhody odporúčame zväziť **vybudovanie priechodov cez trať ako priamych a vybaviť ich výstražným zariadením**. Takéto riešenie poskytuje primeranú bezpečnosť bez vyššie popísaných negatívnych dopadov.

5. Cyklistická doprava

Projekt obsahuje iba priechody pre peších, úplne absentujú priechody pre cyklistov. Vzhľadom na charakter komunikácie (FT B1) je vhodné výhľadovo uvažovať s vedením cyklistických trás v pridruženom dopravnom priestore. Na uspokojenie priečných spojení je

potrebné vyriešiť aj prejazdy cyklistov po samostatných cestičkách pre cyklistov cez električkovú trať a príslušnú komunikáciu B1. **Odporúčame doplniť priechody pre cyklistov** pri všetkých priechodoch pre chodcov, kde je to priestorovo možné (opatrenie E.IV.c). Pritom treba zabezpečiť čo najpriamejší, ale súčasne aj bezpečný prejazd cez električkovú trať (pozri bod 3).

6. Bezbariérovosť

Zastávka OD Saratov je prístupná len cez podchod, ktorý nie je bezbariérový. V záujme zabezpečenia bezbariérového prístupu v súlade s opatrením E.III.b) **odporúčame rekonštruovať podchod**

- tak, aby bol bezbariérový,
- vytvoriť nový východ smerom k Nejedlého ulici, ktorý by ušetril zbytočné prekonávanie výškového rozdielu pri vychádzaní z podchodu a následnom schádzaní k Nejedlého ulici.

Rekonštrukcia podchodu však nevyklučuje odporúčanie zriadiť úrovňové priechody cez cestnú komunikáciu aj električkovú trať pre chodcov na strane zastávok vzdialenej od podchodov (pozri bod 2). Cestujúci už v súčasnosti aj napriek bariéram prechádzajú na uvedenej strane zastávok.

7. Vybavenie zastávok

V súlade s opatrením E.IV.c) **odporúčame pri zastávkach umiestniť stojany na bicykle.**

Odporúčame veľké prístrešky na zastávkach **nenahrádzať viacerými malými** „podobnými JC Decaux“, **ale rekonštruovať**, resp. nahradiť novými veľkými. S prístreškami „podobnými JC Decaux“ sú aj v Karlovej Vsi a sú problematické z hľadiska nedostatočnej kapacity i údržby.

8. Traťový zvršok

Projekt navrhuje mimo križovatiek a priechodov pre peších otvorený traťový zvršok. **Odporúčame použiť zatrávnený zvršok.** Rovnaké riešenie je navrhnuté aj pre úsek električkovej trate Bosákova – Janíkov dvor. Zatrávnený zvršok je mestotvorný prvok a tlmí hluk.

9. CSS

Projekt obsahuje modernizáciu radičov križovatiek s Alexyho a Drobného ulicou s preferenciou električiek a výstavbu nových CSS na ceste pri zastávkach Švantnerova a Drobného a pri KDI. Detekcia električiek a áut má byť zabezpečená detektormi.

Odporúčame

- **doplniť do projektu zabezpečenie preferencie i pre autobusy** MHD (pričom električka musí mať vyššiu prioritu) (opatrenie E.I.c));
- **vybaviť CSS radičmi schopnými komunikovať s palubnými počítačmi** MHD (v súlade so strategickým cieľom E.7, taktiež v súlade s odporúčaniami správy UNDP „Trvalo udržateľná doprava v Bratislave: Komponent 2 – priorita električiek“); riadenie iba na základe detektorov je už technologicky prekonané a neposkytuje dostatočné možnosti na efektívne riadenie preferencie (poskytnúť voľný prejazd meškajúcemu vozidlu, naopak vozidlo idúce s náskokom zdržať a pod.);
- **prehodnotiť potrebu CSS pri KDI a pri zastávke Drobného.** Riadený priechod spôsobí zdržania chodcom aj autám. V týchto miestach je väčším problémom dodržiavanie maximálnej povolenej rýchlosti. Vhodným technickým a architektonickým riešením (zúženie cesty, zeleň, drobná architektúra, farebné prvky, ukazovateľ rýchlosti...) je tiež možné dosiahnuť bezpečnú koexistenciu všetkých druhov dopravy. Hlavne v prípade Drobného ide o faktické centrum Dúbravky, preto je nevyhnutné v tomto priestore viac preferovať chodcov, ktorých bude pribúdať po dokončení niektorých plánovaných stavieb;

- **doplniť do projektu zabezpečenie preferencie MHD i na križovatke Pri kríži.** Aj pri súčasnom vedení električkovej trate je potrebné zabezpečiť výjazd z obratiska bez zdržania, aby vozidlo nemeškalo už na nástupnej zastávke. Navyše sa počíta aj s predĺžením trate na Bory a preferovať je potrebné aj autobusy;
- **jasne definovať** v cieľoch projektu a ukazovateľoch projektu v žiadosti o nenávratný finančný príspevok **očakávaný prínos z preferencie MHD** (napríklad priemerným časom potrebným na prejedenie modernizovaného úseku, znížením rozptylu odchýliek voči grafikonu a pod.)

10. Súvisiace odporúčania

V súvislosti s projektom modernizácie električkovej trate v Dúbravke ďalej odporúčame:

- Urýchlene vykonať činnosti nutné na zabezpečenie **konkurencieschopnosti električkovej dopravy v Dúbravke**:
  - vykonať opravu električkovej trate v úseku obratisko Karlova Ves – Dolné Krčace – Harmincova, kde je na prvej časti znížená maximálna povolená rýchlosť z 50 km/h na 30 km/h a vzhľadom na zhoršujúci sa stav druhej časti je možné predpokladať, že v horizonte niekoľkých rokov tam bez vykonávania riadnej údržby k zníženiu rýchlosti dôjde
  - zabezpečiť funkčnú preferenciu električiek v križovatke M. Schneidra Trnavského – Harmincova vrátane obnovenia signalizácie predzvesti na zastávke Horné Krčace (po modernizácii by táto križovatka zostala jedinou v Dúbravke bez preferencie električiek)
  - odstrániť všetky bodové a úsekové obmedzenia rýchlosti električiek v úseku tunel – obratisko Karlova Ves

Bez realizácie uvedených opatrení bude napriek modernizácii električkovej trate v úseku Hanulova – Pri kríži električková doprava z Dúbravky naďalej nekonkurencieschopná voči autobusovej (linky 34, 83).

- Spracovať **plán údržby modernizovanej trate** vrátane finančných dopadov a ich krytia, aby bolo zaručené, že trať bude počas svojej životnosti riadne udržiavaná a údržba riadne financovaná. Musí byť garantované, že po 10 rokoch prevádzky nebude na trati z titulu zanedbanej údržby znížená premávková rýchlosť ako je to vo vyššie uvedenom prípade (úsek Karlova Ves – Dolné Krčace).
- Spracovať **manuál pre rekonštrukcie/modernizácie električkových tratí**, kde budú definované základné princípy a požiadavky na stavebné projekty a organizáciu dopravy vrátane väzieb medzi jednotlivými dopravnými módmi. Jednotnosť je nutná z toho dôvodu, aby bolo zabezpečené plnenie cieľov PHSR, minimálnych štandardov kvality a aby kvalita pri jednotlivých tratiach resp. ich častiach nebola navzájom diametrálne odlišná. Zároveň sa tým eliminuje časť pripomienok ako aj nutnosť náročných úprav projektov v pokročilých fázach prípravy. Občianska iniciatíva Lepšia doprava ponúka súčinnosť pri spracovávaní takéhoto materiálu.